

Această carte îi aparține

Fabienne Morel și Gilles Bizouerne rescriu poveștile selecționate pentru această culegere, cu excepția basmului lui Charles Perrault, reprodus aici în varianta originală.
Sursa exactă a fiecărei povești este indicată la sfârșitul acesteia.

Fabienne Morel, inițial ghid-conferențiar, apoi învățătoare, a lucrat în domeniul editurii, înainte de a deveni autoare de povești. Împreună cu Deborah Di Gilio, face parte din malițiosul duo *Ulei de măsline și unt sărat*. Este coautoarea lucrării *Ce este patrimoniul?*, apărută în seria Arts a Editurii Autrement Junior, și coordonatoarea colecției „Înconjurul lumii într-o poveste”.
<http://www.huiledolivebeurresale.eu>

Gilles Bizouerne este autor de basme și s-a dedicat poveștilor după ce a călătorit mult.
A fost laureat al societății *Fondation de France* în 2000 și finalist al Jocurilor Francofoniei în 2005.
În prezent, predă basmul la Conservatorul din Paris. Recită povești spectatorilor de toate vârstele, singur sau cu acompaniament muzical.

Nicole Belmont este inițiatoarea acestui proiect și autoarea postfeței. Este director de studii la Școala Superioară de Științe Sociale (*École des hautes études en sciences sociales*) și membru al Laboratorului de antropologie socială. Printre lucrările sale apărute, se numără *Cum speriem copiii* (Editura Mercure de France), *Poetica basmului. Eseu asupra basmului în tradiția orală* (Editura Gallimard).

ÎNCONJURUL LUMII CU O POVESTE

Poveștile
lui

Tom Degețel

ISTORISITE ÎN LUMEA ÎNTREAGĂ

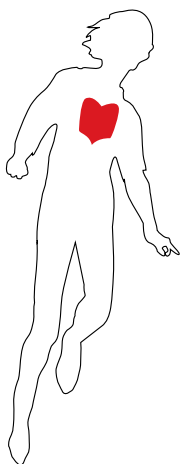
de Fabienne Morel și Gilles Bizouerne

Ilustrații de Émilie Harel

Traducere din franceză de Ioana Dănăilă

CARTIER *codobela*

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.

Tel./fax: 24 05 87, tel.: 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md

Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr.24, sectorul 2, București.

Tel./fax: 210 80 51. E-mail: codexcartier@gmail.com

www.cartier.md

Difuzare:

București: Strada Toamnei, nr.24, sectorul 2.

Tel./fax: 210 80 51. E-mail: codexcartier@gmail.com

Chișinău: bd. Mircea cel Bătrân, nr. 9, Chișinău. Tel.: 34 64 61.

Cărțile CARTIER pot fi procurate în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.

LIBRĂRIILE CARTIER

Casa Cărții, bd. Mircea cel Bătrân, nr. 9, Chișinău. Tel.: 34 64 61.

Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel./fax: 24 10 00.

Librăria Vărul Shakespeare, str. Șciusev, nr. 113, Chișinău. Tel./fax: 23 21 22.

Colecția *Cartier codobelc* este coordonată de Vitalie Coroban

Editor: Gheorghe Erizanu

Ilustrații: Émilie Harel

Lector: Inga Druță

Coperta: Syros

Design/tehnoredactare: Vitalie Coroban

Prepress: Editura Cartier

Tipărită la Combinatul Poligrafic (nr. 81939)

Fabienne Morel, Gilles Bizouerne

LES HISTOIRES DU PETIT POUCKET RACONTÉES DANS LE MONDE

© Syros, Paris, 2007

Fabienne Morel, Gilles Bizouerne

POVEȘTILE LUI TOM DEGEȚEL ISTORISITE ÎN LUMEA ÎNTREAGĂ

Ediția I, octombrie 2008

© 2008, Editura Cartier pentru prezenta versiune românească.

Toate drepturile rezervate. Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Fabienne, Morel

Poveștile lui Tom Degețel istorisite în lumea întreagă / Fabienne Morel, Gilles Bizouerne;

trad.: Ioana Dănăilă; il. de Émilie Harel.– Ch.: Cartier, 2008 (Combinatul Poligr.). – 96p. – (Colecția Cartier Codobelc).

Tit. orig.: Les histoires du Petit Poucet racontées dans le monde.– 1600 ex.

ISBN 978-9975-79-508-1

821.133.1-93

M 89

C U P R I N S

Copiii izgoniți { Polonia }	7
Căsuța căpcăunilor cu acoperișul din cârnați { Suedia }	21
Roza-Pădurii { Canada }	31
Magul { Corsica }	47
Jack și canibalul { America de Nord }	57
Tom Degețel { Franța }	75
text original de Charles Perrault	
Postfață de Nicole Belmont.....	92

Copiii izgoniți

UNUI ȚIGAN BĂTRÂN ÎI MURISE SOȚIA ȘI, DE ACEEA,
TRĂIA SINGUR CU CEI DOI COPII AI LUI,
UN BĂIAT ȘI O FETIȚĂ, ÎNTR-O
PĂDURE DEASĂ.

Din zori și până-n seară, muncea ca plutaș¹, ca să-și câștige pâinea cea de toate zilele, timp în care își lăsa copiii într-un cort gol, fratele și sora crescând singuri, precum fiarele pădurii. Omul vedea că micuții lui nu erau fericiți.

Într-o zi, țiganul construi o colibă acoperită cu paie, după care un gând îi trecu prin cap:

– Am să mă însor din nou. O să ne fie mai bine cu o femeie în casă.

Zis și făcut.

Din clipa aceea însă fu de parcă necuratul ar fi intrat în casă.

¹ *Plutaș*: persoană care conduce plutele de bușteni ce coboară pe râuri pentru a le duce la fabricile de hârtie sau de cherestea.

Cât era ziulica de lungă, noua nevestă ocăra copiii și-i bătea, spunându-i țiganului că mai bine ar fi fost să se descotorosească de ei. Țiganul se împotriva, căci voia să-și țină copiii aproape de el. Însă femeia ridică mâinile la cer și striga:

– Ba ai să-i alungi! Nu-ți cer să le faci rău, ci doar să-i duci în pădure și să-i lași acolo.

Țiganul se posomorî. Cum să fac? se gândi el.

Într-o seară, nemaiputând îndura ocările femeii, țiganul se supuse:

– Destul! Fie, voi face precum voiești. Mâine am să-i duc pe copii în pădure și am să-i las acolo, și fie ca bunul Dumnezeu să-i aibă în pază.

Copiii erau în odaia lor și fetița auzi spusele tatălui. Își trezi fratele și-i povesti toată tărașenia.

Băiatul o ascultă și-i șopti la ureche:

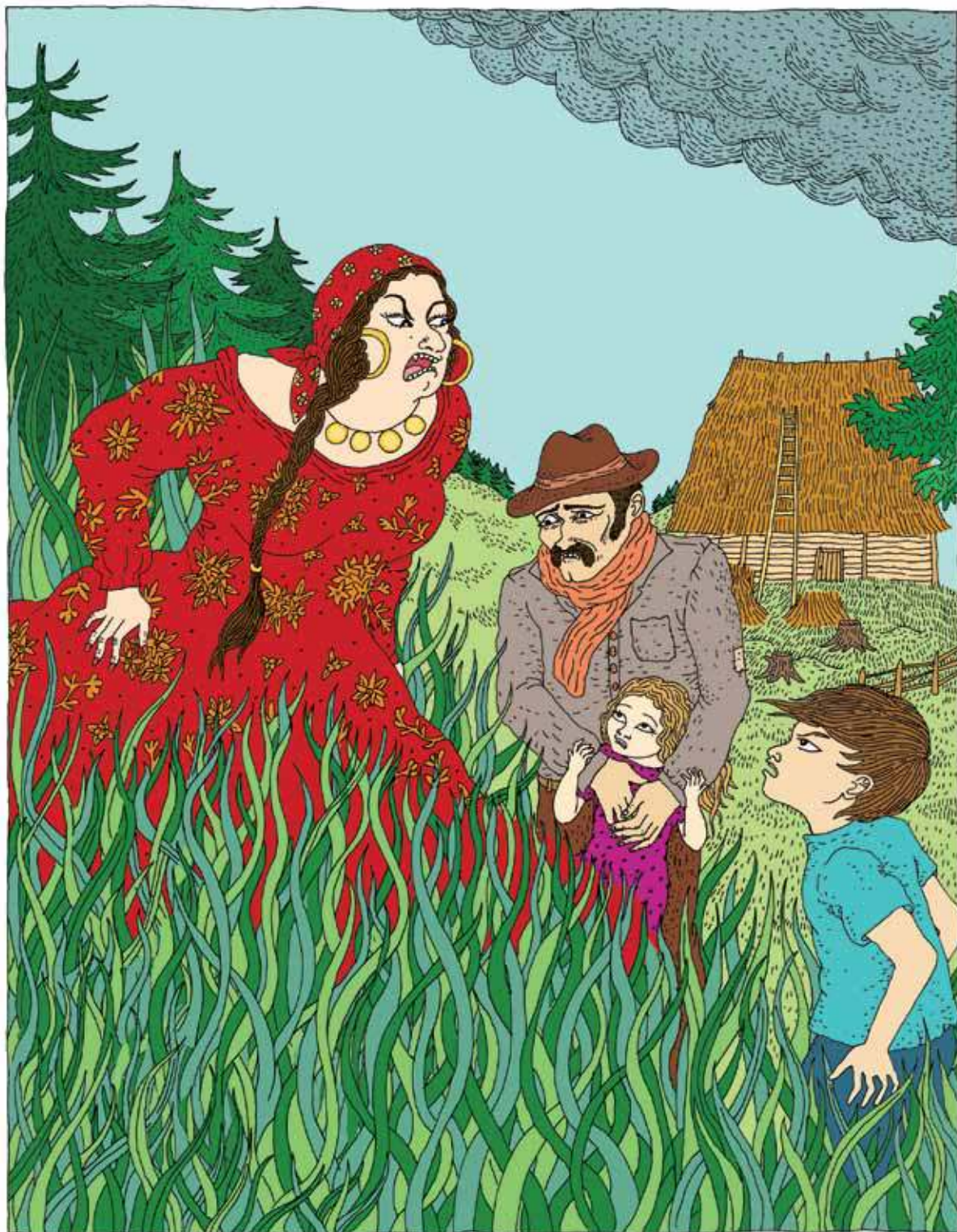
– Surioară, nu te îngriji, am avut un vis în care se făcea că noi doi ajungeam într-un oraș mare și intram într-o casă poleită cu aur, unde furam luna de pe cer și goneam aproape de soare. Se făcea că eram fericiți alături de tata și că aveam să trăim viață îndelungată pe pământul acesta. Nu te îngriji, surioară, visul meu o să se-mplinească.

Băiatul adormi la loc, dar fetița plânse până-n zori.

A doua zi dimineața, țiganul își trezi copiii:

– E vremea să vă sculați. Veniți cu mine în pădure, eu am să tai copaci și, ăst timp, voi o să culegeți fragi.

De îndată ce copiii se deșteptară, țiganul se duse în cuhnie și aduse un sac cu cenușă. După care porniră cu toții-n codrul ce se întindea

Cât era ziulica de lungă, noua nevastă îi ocăra pe copii și-i bătea, spunându-i țiganului că mai bine ar fi fost să se descotorosească de ei. Țiganul se împotriva, căci voia să-și țină copiii aproape de el.

departe de potecile umblate. În urma lui însă țiganul lăsa să cadă din traistă o dâră subțire de cenușă.

Deodată, se opriră în inima codrului întunecat.

Țiganul îi mângâie pe copii pe creștet.

– Dragii mei, iată aici niște frăguțe frumoase. Puneți mâna și culegeți-le, cât eu mă duc să tai un copac.

Își sărută apoi copiii și se făcu nevăzut în desiș.

Fetița însă văzuse lacrimile din ochii tatălui atunci când îi sărutase și se întoarse către frate-su:

– Trebuie că-i suntem tare dragi tatei, căci plângea când și-a luat rămas-bun. N-o să ne părăsească. Auzi cum toporul lovește copacul?

Harșt, harșt! Ștac, ștac!

Și copiii uitară de griji și se jucară veseli până când soarele asfinți. Atunci, se îndreptară în grabă către locul de unde venea zgomotul toporului.

Harșt, harșt! Ștac, ștac!

Ajunseră la picioarele unui copac uriaș, unde nu găsiră însă decât un topor părăsit, atârnat cu o sfoară de o creangă a stejarului. Toporul se legăna de colo colo, în bătaia vântului, lovind copacul: harșt, harșt!

Fetița începu să plângă cu sughițuri:

– Toporul ne-a înșelat!

Băiatul aruncă o privire pe jos și văzu în lumina lunii o dâră de cenușă ce șerpuia printre mușchi.

– Surioară, uite cenușa! Trebuie că i-a căzut tatei din traistă și-acum ne arată drumul spre casă. Hai să ne luăm după ea și-așa o s-ajungem înapoi fără să ne rătăcim!

Zis și făcut.

Era deja noapte când copiii ajunseră acasă. Se uitară înăuntru printr-o crăpătură din perete și-și văzură tatăl posomorât în fața blidului de mâncare neatins.

– Nevastă, simt că nu pot lua nicio înghițitură din bucatele astea. Ah, de-aș putea să le împart cu copilașii mei! Micuții mei dragi, ce-or fi făcând ei, flămânzi și rătăciți într-un codru-așa de mare!

Femeia rânji:

– Las' c-or să se descurce ei și singuri, bine c-am scăpat de ei! Iaca o povară pe capul nostru și două guri de hrănit mai puțin!

Chiar atunci, băiatul bătu la ușă.

– Tată, dă-ne repede de mâncare și de băut, că tare mai suntem flămânzi și însetați!

Bătrânul țigan fugi afară, își strânse copiii-n brațe și-i aduse-n casă.

Unde nu-ncepu femeia să strige:

– Ia te uită, ați și venit înapoi! Dracu' v-a adus până aici!

Fără a se sinchisi de țipetele ei furioase, copiii mâncară de seară și merseră, după aceea, la culcare.

Mai târziu, femeia îl înștiință pe țigan:

– Să nu-i mai văd pe-aci pe puradeii ăștia! Fă cum îți spun și mâine să-i duci încă și mai departe în pădure!

Țiganul nu puse geană peste geană toată noaptea... Cum să fac? se gândi el.

A doua zi, își duse copiii în pădure, mai departe de potecile umblate și de cele neumblate. Dar țiganul lăasă din nou, în urma lui, să-i cadă din traistă o dără de cenușă. După care, deodată, se făcu nevăzut.

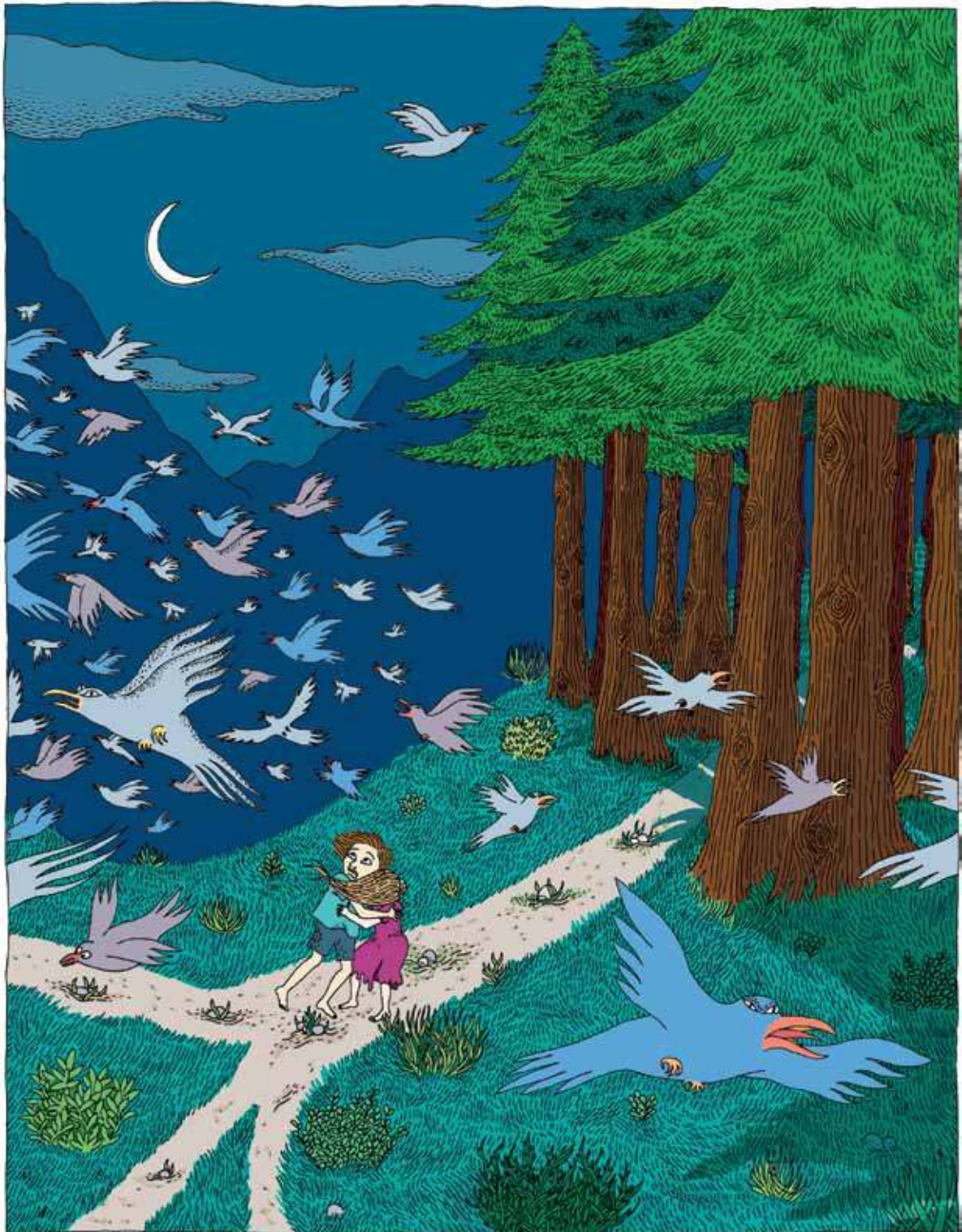
La căderea serii, copiii urmară din nou firul cenușii și se-ntoarseră fără greutate acasă, la maștera care se mânîe rău.

De îndată ce copiii merseră să se culce, nevasta-l amenință de-a dreptul pe țigan:

– Ți-o spun pentru ultima oară: du plozii ăștia atât de departe în pădure, încât să nu mai găsească niciodată drumul spre casă. Că dacă mâine-i prind pe aici, îi omor fără pic de milă!

Țiganul plânse până-n zori... Cum să fac? se gândi el.

Când se crăpă de ziuă, își luă din nou copiii în pădure. Nu-i mai rămăsese niciun fir de cenușă și, în locul ei, luă o traistă cu mei, pe care-l presără pe cărare. Se afundară cu toții în inima codrului. Nicio potecă, nicio urmă de vietate, numai copaci și mărăciniș. La căderea serii, țiganul se îndepărtă pe nesimțite de copii.

Seara, țiganul se îndepărtă de copii pe nesimțite. Micuții urmară atunci șirul boabelor de mei, ce ducea spre casa lor. De cum se apropiară însă, un stol de păsări își luă dintr-odat' zborul.

Micuții urmară, atunci, firul călăuzitor al boabelor de mei, ce ducea spre casa lor. Însă, de cum se apropiară, un stol de păsări își luă dintr-odat' zborul.

Păsările ciuguliseră boabele împrăștiate, astfel încât nu mai rămăsese nici urmă din ele.

O săptămână-ntregă merseră copiii, merseră și merseră prin pădure – zadarnic, căci nu mai putură afla drumul spre casă.

În cea de-a șaptea zi, ajunseră la o căsuță și-i cerură bătrânei ce locuia acolo să-i lase să intre. Bătrâna îi măsură, mai întâi, din cap până-n picioare, clătinând din când în când din cap.

– Păcat, mare păcat... Copii, aflați că fratele meu este un balaur și-i place nespus să mănânce carne de om. De vă găsește aici, n-o să zăboviți prea mult. Da', hai, am să fac un pustiu de bine și-am să vă ajut.

Și-i ascunse sub pat.

– Să stați cumiți aici precum șoriceii în gaura lor!

După câteva clipe, un muget cumplit răsună precum un vânt vrăjmaș șuierând prin pădure. Ușa căsuței se dădu în lături și un balaur înfricoșător intră valvârtej în odaie, icnind:

– Soro, vino de vezi, am răpus un vrăjitor puternic, de cealaltă parte a munților.

Și balaurul puse pe masă trei obiecte.

– Iaca, aduc comori fermecate! Întâi, o oglindă în care oricine poate vedea ceea ce-i dorește inima. Apoi, un șal, pe care, de te-așezi, de-ndată se ridică în văzduh și te duce oriunde vezi cu ochii. Și, în sfârșit, un

clondir albastru plin cu apa vieții fără de moarte. Cu aceste trei comori sunt cel mai puternic balaur din lume. Dar vai, mai trebuie să aștept încă șapte ani pentru ca ele să-și dezvăluie puterile magice noului stăpân.

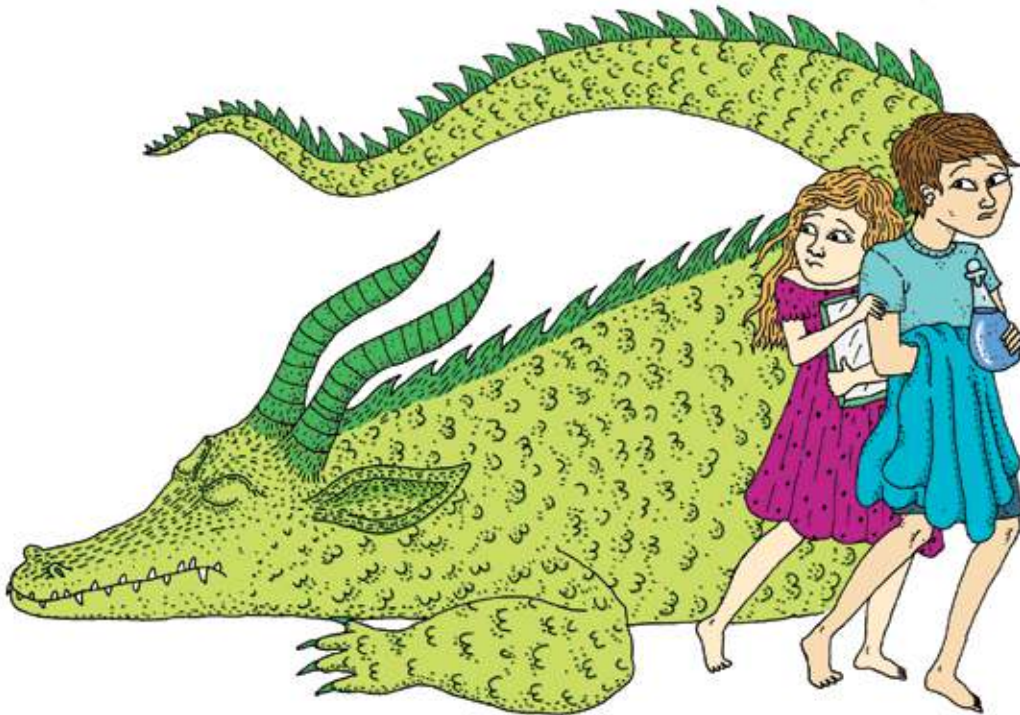
Balaurul plesni, atunci, din coadă și toată casa se cutremură, după care se-ntinse pe jos și adormi buștean. Bătrâna sforăia și ea după sobă.

Din ascunzătoarea lor, copiii văzură masa pe care balaurul lăsase oglinda, șalul și sticla. Se apropiară tiptil, tiptil, luară prăzile balaurului și pe-aici țî-i drumul.

Merseră preț de câteva zile până-ajunseră în apropierea unui lac.

Fratele se apropie de marginea apei:

– Surioară, aice vom trăi timp de șapte ani, până când cele trei comori or să ne dezvăluie puterea lor. O să ridicăm o căsuță și-n tot acest timp eu am să pescuiesc și tu ai să gătești.

Zis și făcut.

În șapte ani, copiii se făcură mari, băiatul era acum un flăcăiandru, iar fetița o copilă fragedă. Erau amândoi frumoși foc și aveau haine făcute din puf și pene de păsări.

Într-o seară, fata-i spuse fratelui ei, care se-ntorcea de la vânătoare:

– S-au făcut șapte ani de când trăim aici, frățioare. S-a-mplinit sorocul să vedem dacă putem dobândi puterile magice ale comorilor noastre.

Și, zicând acestea, luă oglinda-n mână.

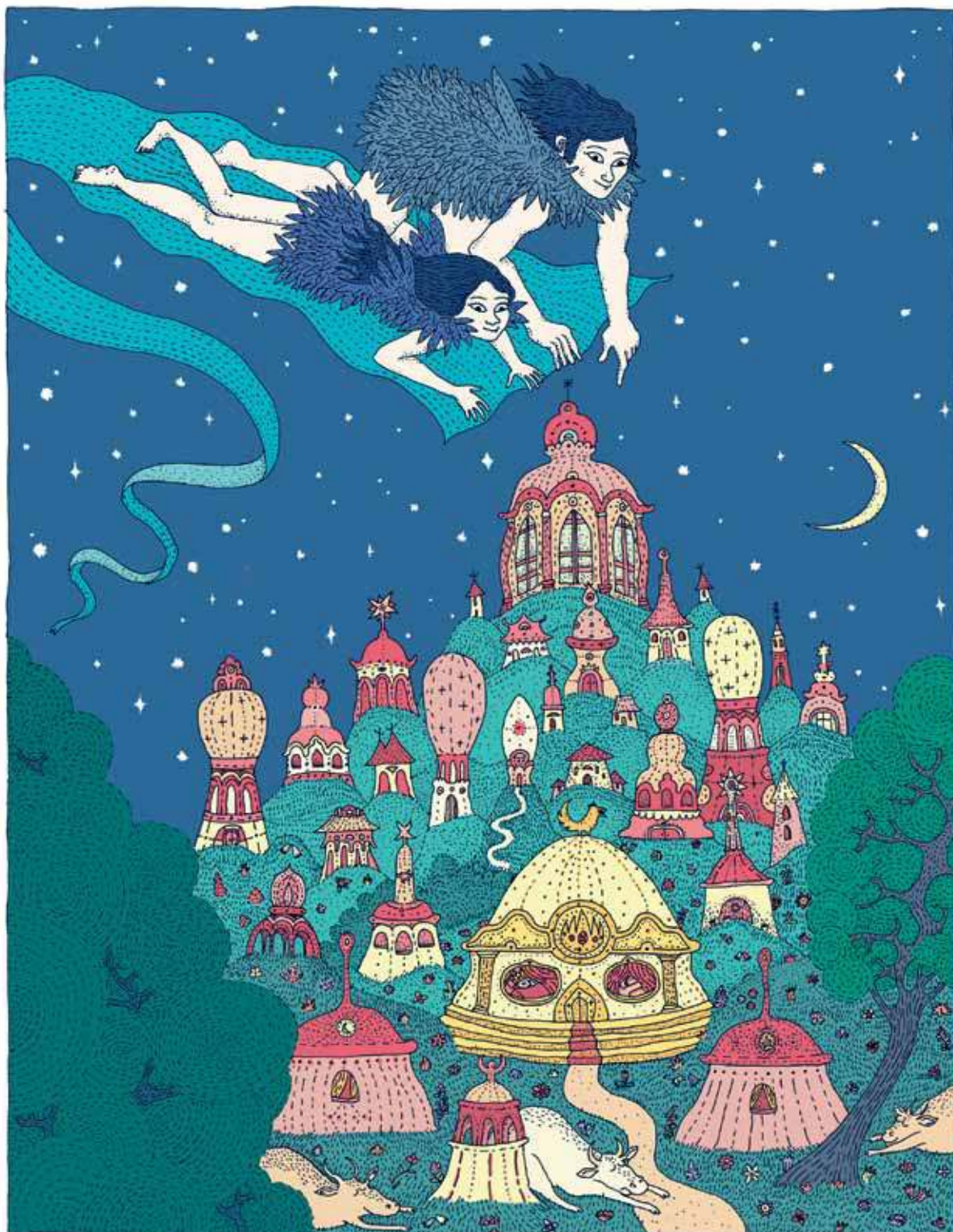
– Oglindă fermecată, arată-ne ce s-a mai întâmplat cu tata și nevasta lui cea haină!

Și priviră amândoi în oglindă: într-o clipită, văzură coliba: bătrânul țigan stătea singur la masă și îmbuca ceva. Mai văzură, apoi, cimitirul satului și mormântul nevestei sale celei rele. O clipită mai târziu, oglinda se tulbură.

Fata ar fi vrut să zboare ca vântul și ca gândul pe șalul fermecat la tatăl lor pe care să-l aline, însă fratele vru să mai privească înc-o dată în oglindă.

– Oglindă fermecată, arată-ne acum cetatea, cetatea aceea pe care-am văzut-o demult în vis!

Priviră, așadar, în oglindă. Văzură într-o străfulgerare o cetate mare și, în mijlocul ei, o casă poleită toată cu aur. Într-un pat cu așternuturi de mătase, un rege bolnav se chinuia, pe moarte. Și, tot într-o străfulgerare, oglinda se tulbură la loc. Cei doi mureau și ei de nerăbdare să-și revadă tatăl pe care nu-l mai văzuseră de-atât-amar de ani, însă nu putură să nu primească să ajute un om cu-adevărat pe moarte. Tinerii se urcară, așadar, pe șal, spunând:

- Şal fermecat, du-ne în înaltul cerului, pluteşte până-n cetate, aleargă pân' la casa aurită!
Uşori ca nişte fulgi, zburară toată noaptea printre stele, până la regele bolnav.

– Șal fermecat, du-ne în înaltul cerului, plutește până-n cetate, aleargă pân' la casa aurită!

Ușori ca niște fulgi, zburară toată noaptea printre stele, până la regele bolnav.

La răsăritul soarelui, cei doi frați plutiră lin spre cetate și intrară în casa aurită. Fata rămase afară să păzească șalul fermecat, în timp ce tânărul, cu sticla albastră în buzunar, se grăbi să ajungă la regele bolnav. Totul era aidoma imaginii din oglindă: așternuturile de mătase și craiul zăcând în pat și așteptându-și sfârșitul.

Flăcăul se-nchină la căpătâiul lui:

– O, rege suferind! Tu nu mă cunoști, însă te rog să ai încredere în mine. Bea o gură din clondiru-acesta și-ai să te vindeci!

Regele îl privi cu luare-aminte pe străin și, fără șovăială, duse clondirul la gură și luă o-nghițitură.

Numai ce bău, că, vesel și sprintar, craiul și sări din pat, începând a juca și-a cânta de bucurie! Îl adunase pe băiat la piept și-l strânse-n brațe ca pe un fiu.

– Tinere străin, te fac urmașul meu! Îți dau jumătate din împărăția mea și tot ce-ți pofteste inima!

Flăcăul mulțumi din suflet craiului:

– Măria Ta, înfloritor de sănătate, eu am deja un tată, de care mi-e tare dor, așa că nu-ți pot fi urmaș. Cât despre jumătate din împărăția ta, la ce mi-ar sluji, rogu-te-a-mi spune ? Tot ceea ce-mi doresc este o pereche de cai, care-or să tragă căruța cu coviltir pe care mi-o voi cumpăra. Îți las, în schimb, un șal care te va duce oriunde vei dori.

ÎNCONJURUL LUMII CU O POVESTE

Regele primi șalul și-i dădu perechea de cai, dimpreună cu o pungă cu bani, pentru ca binefăcătorul său să-și poată cumpăra o căruță. Flăcăul urcă atunci în șa pe unul dintre cai, iar soră-sa sări pe celălalt, și strigară amândoi într-un singur glas:

– Pe cai, să mergem în galop pân’ la colibă, să mergem la tatăl nostru!
Zis și făcut.

Și, de ajunseră la tatăl lor, trăiră fericiți pân’ la adânci bătrâneți.

Vara, bat cărările-n căruță, iarna, se-ntorc la colibă. Sunt teferi cu toții, iar bătrânețea nu amenință să le bată la ușă, căci, în clondirul albastru, mai este încă multă apă a vieții...

Sursa poveștii: Jerzy Ficowski, *Creanga din copacul soarelui. Basme țigănești*, Editura Wallâda, Draguignan, 1990 (p. 202-209). Basme țigănești poloneze, tradiție orală.

